

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SA Małgorzata Pasek
Protokolant: sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2019 r. w Lublinie

sprawy D. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do renty socjalnej

na skutek apelacji D. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 27 lutego 2018 r. sygn. akt VIII U 2682/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I oraz poprzedzającą go decyzję i ustala D. S. prawo do renty socjalnej w okresie od (...)do (...);

II. przyznaje od Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Lublinie) na rzecz adwokata I. P. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych powiększoną o podatek od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. na rzecz D. S. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Elżbieta Gawda Elżbieta Czaja Małgorzata Pasek

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 lipca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił D. S. prawa do renty socjalnej.

W uzasadnieniu wskazano, że zgodnie z orzeczeniem Komisji Lekarskiej z dnia 2 lipca 2012 roku nie jest on całkowicie niezdolny do pracy.

Odwołanie od decyzji wniósł D. S., podnosząc iż jest osobą głuchoniemą z upośledzeniem umysłowym, domagał się przyznania prawa do renty socjalnej.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2018 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie, oraz przyznał z sum Skarbu Państwa na rzecz adwokat I. P. kwotę 360 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia:

D. S. urodził się w dniu (...). Był uczniem Specjalnego Ośrodka w L.. Ukończył szkołę zawodową dla osób głuchoniemych i zdobył zawód introligatora. Nigdy nie pracował zawodowo.

Wnioskodawca był uprawniony i pobierał rentę rodzinną oraz rentę socjalną do dnia 30 listopada 2008 roku. Mieszkał ze starszą siostrą, która aktualnie przebywa w szpitalu psychiatrycznym.

W okresie od 20 sierpnia 2007 roku do 28 marca 2012 roku D. S. był pozbawiony wolności.

W dniu 19 kwietnia 2012 roku ubezpieczony wniósł o ustalenie prawa do renty socjalnej. Lekarz Orzecznik rozpoznał u wnioskodawcy głuchoniemotę, przebyte zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, upośledzenie umysłowe stopnia lekkiego i stwierdził, że nie jest on całkowicie niezdolny do pracy. Komisja Lekarska, orzeczeniem z dnia 2 lipca 2012 roku potwierdziła powyższe orzeczenie.

W opinii z dnia 6 lutego 2013 roku biegli z zakresu psychiatrii i neurologii rozpoznali u wnioskodawcy stan po zapaleniu opon mózgowo-rdzeniowych w niemowlęctwie, głuchoniemotę, zaburzenia adaptacyjne związane z głuchoniemotą, organiczne uszkodzenie (...). Wskazali, że wnioskodawca ze względu na stan neurologiczny nie jest całkowicie niezdolny do pracy i do samodzielnej egzystencji. Biegły psychiatra uznał, że określenie ewentualnej niezdolności ze względu na stan psychiczny możliwe będzie po przeprowadzeniu badań sądowo-psychologicznych, określających sprawność intelektualną i poznawczą opiniowanego.

Biegli wskazali, że wnioskodawca był w przeszłości leczony psychiatrycznie ambulatoryjnie w (...) w Ł.. Obecnie od wielu lat nie kontynuuje tego leczenia. Nie był dotychczas leczony psychiatrycznie szpitalnie. Po przeprowadzeniu badania przez biegłego sądowego psychologa biegły psychiatra w opinii z dnia 26 czerwca 2013 roku rozpoznał u wnioskodawcy zaburzenia adaptacyjne związane z głuchoniemotą, niewielkie organiczne uszkodzenie (...) bez cech otępienia, sprawność intelektualną w granicach upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim. Uznał opiniowanego za okresowo częściowo niezdolnego do pracy ze względu na stan psychiczny. Wskazał, że częściowa niezdolność do pracy istnieje od urodzenia (powstała przed ukończeniem 18 roku życia) i trwa przez okres 2 lat od daty obecnego badania – to jest do dnia 30 czerwca 2015 roku. Wskazał również na brak całkowitej niezdolności do pracy ze względu na stan psychiczny - zarówno obecnie, jak i w przeszłości (w tym przed 1 grudnia 2008 roku). Biegły podnosił, że w dniu 17 kwietnia 2013 roku zdiagnozowano u wnioskodawcy sprawność intelektualną na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim oraz cechy niewielkiego organicznego uszkodzenia (...) bez cech otępienia.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca nie umie czytać, umie się podpisać, ale nie rozumie tekstu. D. S. nigdy nie pracował zawodowo. Po opuszczeniu zakładu karnego wnioskodawca nie pobierał renty rodzinnej, ani socjalnej. Otrzymuje pomoc pieniężna z opieki społecznej. Nie ma dodatkowych dochodów.

Biegły psychiatra w uzupełniającej opinii wskazał, że wnioskodawca nie jest chory psychicznie, jest natomiast upośledzony umysłowo w stopniu lekkim, przy czym nie okazuje objawów otępiennych, cierpi na zaburzenia

czynnościowe o charakterze adaptacyjnym związane z trudną sytuacją społeczną i rodzinną. Zaburzenia takie rokuja pomyślnie, co do trwałego i całkowitego leczenia przy podjęciu leczenia ambulatoryjnego w warunkach poradni zdrowia psychicznego. Jeśli zostanie wdrożone, zaburzenia zachowania będą się zmniejszać. Wnioskodawca powinien podjąć leczenie w warunkach ambulatoryjnych. Potencjalnie jest zdolny do wykonywania prac fizycznych, przy uwzględnieniu ograniczenia z powodu głuchoniemoty i lekkiego upośledzenia. Z powyższych względów biegły uznał, że wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy.

Kolejny zespół biegłych złożony ze specjalisty psychologa klinicznego oraz psychiatry w opinii z dnia 18 września 2014 roku rozpoznał u wnioskodawcy funkcjonowanie intelektualne na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, organiczne zaburzenia zachowania i emocji, głuchoniemotę. Biegli uznali wnioskodawcę za całkowicie niezdolnego do pracy wskazując, że niezdolność powstała przed 18 rokiem życia, do 30 września 2016 roku.

W uzasadnieniu wskazali, że opiniowany funkcjonuje intelektualnie na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, co potwierdzały badania psychologiczne, które wskazywały, podobnie jak i badanie psychiatryczne kliniczne, na występowanie u opiniowanego dysfunkcji mózgowych uwarunkowanych organicznym uszkodzeniem (...), manifestujących się zarówno w sferze poznawczej, jak i emocjonalno-motywacyjnej (labilność emocjonalna, skłonność do zachowań agresywnych, trudności w kontroli emocji i zachowań), co w znacznym stopniu zaburzało możliwości przystosowawcze opiniowanego. W ocenie biegłych, schorzenia narządu słuchu w połączeniu z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim czynią go całkowicie niezdolnym do pracy. Kontakt z opiniowanym jest możliwy jedynie przy użyciu języka migowego, z trudem rozumie stawiane w tym języku niektóre pytania. W opinii biegłej z zakresu medycyny pracy możliwości zarobkowania wnioskodawcy są w bardzo znacznym stopniu ograniczone. Może on wykonywać proste prace fizyczne, jednakże brak werbalnej komunikacji ogromnie utrudniałoby objaśnienie jakie czynności wnioskodawca ma wykonać, tym bardziej, że jego funkcjonowanie intelektualne plasuje się na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim. Trudno sobie wyobrazić, iż badany znalazłby zatrudnienie na otwartym rynku pracy, gdyż wiązałoby się to z koniecznością znajomości języka migowego przez osobę nadzorującą wykonywaną pracę. Dodatkowo zaburzenia stanu psychicznego pod postacią zaburzeń koncentracji uwagi, a także zaburzenia sfery emocjonalnej w znacznym stopniu upośledzały możliwości prawidłowego funkcjonowania wnioskodawcy w środowisku pracy. Całość obrazu klinicznego sprowadzała u opiniowanego całkowitą niezdolność do pracy.

Po zapoznaniu się z zastrzeżeniami organu rentowego biegli z zakresu psychiatrii oraz specjalista medycyny pracy w opinii uzupełniającej sporządzonej w dniu 5 maja 2015 roku podtrzymali swoje stanowisko. Wskazali, że wnioskodawca jest osobą głuchoniemą. Z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością, można przyjąć, że badany nie będzie w stanie sprostać nawet prostym obowiązkom zawodowym, ze względu na obniżoną sprawność intelektualną połączoną z brakiem kontaktu werbalnego oraz reagowanie agresją na sytuacje konfliktowe. Dostępna w aktach opinia, potwierdzona przez biegłego psychiatrę, w sposób jednoznaczny ujawnia fakt, iż opiniowanego cechuje zmienność nastroju połączona z zachowaniami agresywnymi, co w kontekście istniejącego deficytu intelektualnego a także niemożności nawiązania kontaktu słownego z otoczeniem, w sposób istotny zaburza funkcjonowanie opiniowanego w środowisku pracy.

W związku z rozbieżnościami istniejącymi w opiniach biegłych, Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych psychiatry, psychologa oraz z zakresu medycyny pracy. W opinii z dnia 8 września 2015 roku biegły psychiatra, po zapoznaniu się z badaniem dokonany przez psychologa, rozpoznał u wnioskodawcy aktualne funkcjonowanie intelektualne w granicach upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, osłabienie funkcji poznawczych na skutek zmian organicznych w (...), zaburzenia emocjonalne, zachowania adaptacyjne, głuchoniemotę, upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, łagodne zaburzenia procesów poznawczych bez istotnego wpływu na codzienne funkcjonowanie badanego, zaburzenia zachowania i emocji (adaptacyjne) w wywiadzie. Uznał D. S. za częściowo niezdolnego do pracy (wskazując na brak całkowitej niezdolności do pracy). Wskazał, że powstała ona przed dniem 30 maja 2010 roku oraz przed dniem 1 lipca 2012 roku i jest trwała. W uzasadnieniu biegły wywodził, po zapoznaniu się z badaniem przeprowadzonym przez biegłego psychologa, iż D. S. funkcjonuje w granicach upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim i ujawnia też osłabienie funkcji poznawczych na skutek zmian organicznych w (...).

Opiniowany z powodu przebytego we wczesnym dzieciństwie zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych jest osobą głuchoniemą i niepełnosprawną intelektualnie w stopniu lekkim. Ukończył szkołę podstawową, a następnie zawodową dla osób głuchoniemych i zdobył zawód introligatora. W swoim dotychczasowym życiu nie pracował, gdyż utrzymywał się z przyznanej mu renty rodzinnej i socjalnej. Ambulatoryjne leczenie psychiatryczne rozpoczął w (...) w Ł. w 1999 roku (leczył się do 2007 roku) z powodu nawracających u niego stanów pobudliwości emocjonalnej, rozdrażnienia i tendencji do agresji. W kolejnych latach swojego życia odbywał karę pozbawienia wolności i choć był konsultowany psychiatrycznie, nie przyjmował zaleconych mu w Zakładzie Karnym farmaceutyków. Po opuszczeniu Zakładu Karnego w marcu 2012 roku badany nie podjął przerwanej w 2007 roku kuracji w (...).

Biegły wskazał, że w czasie badania wnioskodawca był prawidłowo aktywny. Rozpoznane u niego wcześniej „Zaburzenia zachowania i emocji” (towarzyszące jego niepełnosprawności intelektualnej i głuchoniemocie) miały niewielkie nasilenie, a wykazane badaniem psychologicznym „Osłabienie funkcji poznawczych na skutek zmian organicznych w (...)” nie wpływało istotnie na jego codzienne funkcjonowanie.

Biorąc pod uwagę wykształcenie zawodowe wnioskodawcy, a także dobrą sprawność fizyczną, zdolność do różnych prac nie wymagających wiedzy specjalistycznej, czy pełnych zdolności do komunikacji werbalnej albo sprawności narządów zmysłu (słuchu) biegły uznał wnioskodawcę go za osobę częściowo niezdolną do pracy.

Rozstrzygając w sprawie Sąd Okręgowy oparł się na wnioskach zawartych w opiniach biegłych sądowych sporządzonych w toku postępowania, za wyjątkiem opinii sporządzonych w dniu 18 września 2014 roku oraz w dniu 5 maja 2015 roku, które jawiły się jako odosobnione w świetle wniosków płynących z opinii, którym Sąd dał wiarę i dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy.

W ocenie Sądu Okręgowego wnioski zawarte w powołanych wyżej opiniach, którym Sąd dał wiarę, zostały wystarczająco uzasadnione i uznał je za wiarygodne, miarodajne i wyczerpujące, a przez to przedstawiające wystarczające wiadomości specjalne, niezbędne do merytorycznego rozstrzygnięcia zarzutów zawartych w odwołaniu. W uznaniu Sądu, wywołane w sprawie opinie w sposób przejrzysty obrazowały stan zdrowia ubezpieczonego i w oparciu o aktualne wskazania wiedzy medycznej kategorycznie rozstrzygały kwestię wpływu rozpoznanych u niego schorzeń na zdolność do pracy. Odpowiadały też na wszystkie istotne pytania, w pełni realizując dyspozycję Sądu wyrażoną w sentencji postanowienia o powołaniu biegłych sądowych. Z tych też względów brak było podstaw do wywołania kolejnej opinii biegłych. Sąd pominął dowód z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy. Wnioskodawca nie stawiał się wielokrotnie na badanie lekarza z zakresu medycyny pracy, w tym wyznaczonego w obecności tłumacza języka migowego, w wyznaczonych przez Sąd Okręgowy terminach. Ubezpieczony nie informował Sądu o przyczynach nieobecności i nie wnosił o zmianę terminu badania. W aktach brak było także potwierdzenia poinformowania Sądu przez pełnomocnika z urzędu o niemożności stawienia się na badania. Sąd Okręgowy oddalił również wniosek dowodowy w postaci dokumentów z akt sprawy VII K 1461/17 Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu, na okoliczność opinii wydanej w tej sprawie przez dwóch biegłych lekarzy psychiatrów.

W sprawach dotyczących oceny stanu zdrowia, w których ustaleń faktycznych dokonuje się na podstawie dowodów wymagających wiedzy medycznej, a więc wiadomości specjalnych, zasadniczym dowodem w postępowaniu jest dowód z opinii biegłego lekarza lub zespołu biegłych, mający na celu ustalenie stanu zdrowia osoby odwołującej się pod kątem zasadności przesłanki warunkującej nabycie prawa do renty, jaką jest niezdolność do pracy, daty powstania tej niezdolności oraz jej charakteru oraz przesłanki wynikającej z art. 4 ustawy o rencie socjalnej. Takie też dowody zostały przez Sąd Okręgowy w Lublinie przeprowadzone. Inny jest natomiast cel powołania biegłych w sprawie karnej, gdzie Sąd lub prokurator może wywołać opinię dwóch biegłych psychiatrów, jeżeli w trakcie postępowania karnego organ procesowy poweźmie wątpliwość co do stanu psychicznego oskarżonego, a więc gdy istnieją uzasadnione, oparte na konkretnych okolicznościach i dowodach wątpliwości, co do normalnego stanu psychicznego danej osoby. Okoliczność, że wnioskodawca cierpi na schorzenia natury psychicznej nie była kwestionowana w rozpoznawanej sprawie.

Sąd uznał że odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie z treścią art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (t.j. Dz. U. 2013, poz. 982 ze zm.), renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

1. przed ukończeniem 18 roku życia;
2. w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia;
3. w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Przyznanie prawa do renty socjalnej wymaga przede wszystkim ustalenia całkowitej niezdolności do pracy. W myśl art. 5 ustawy, ustalenia tego dokonuje się na zasadach określonych w ustawie z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2017, poz. 1383 ze zm.). Ustawa ta za całkowicie niezdolną do pracy uważa zaś osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy (art. 12 ust. 2). Zgodnie zaś z treścią art. 13 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Renta socjalna ma charakter świadczenia zabezpieczającego, a jej celem jest kompensowanie braku możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczenia społecznego ze względu na to, że całkowita niezdolność do pracy powstała przed wejściem na rynek pracy, zaś warunkiem koniecznym jest stwierdzenie całkowitej niezdolności do pracy.

Sąd Okręgowy powołał stanowisko Sądu Najwyższego przedstawionego w wyroku z dnia 28 lutego 2012 roku, (I UK 279/11, Lex nr 1165283), w którym Sąd ten stwierdził, że będąca przesłanką nabycia prawa do renty socjalnej całkowita niezdolność do pracy może być konsekwencją jednego schorzenia lub wypadkową wielu dolegliwości, i to niekoniecznie tych samych, które uprzednio stanowiły podstawę orzekania o tej niezdolności. Może się zatem zdarzyć, że choroba, która dotychczas była jedynym powodem stwierdzanej u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy, sama nie wywołuje już tego rodzaju skutku w sferze możliwości wykonywania zatrudnienia, ale wraz z innymi, nasilającymi się dolegliwościami zdrowotnymi pozwala na dalsze kwalifikowanie danej osoby jako dotkniętej tymże stopniem niezdolności. Bywa również tak, że w miejsce uprzedniej przyczyny (przyczyn) całkowitej niezdolności do pracy pojawia się inna (inne). Istotne jest to, aby schorzenie lub schorzenia, które obecnie stanowią przyczynę naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy wnioskodawcy, powstały w okresach wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268 ze zm.), nawet jeśli dotychczas nie były one przesłanką orzekania o tej niezdolności.

W ocenie Sądu, wnioskodawca nie spełnia warunków do ustalenia mu prawa do renty socjalnej. Sporządzone w toku postępowania opinie biegłych lekarzy sądowych, które Sąd obdarzył wiarą, nie wskazywały na istnienie takiego stopnia naruszenia sprawności organizmu, który powodował całkowitą niezdolność do pracy wnioskodawcy, wynikającą ze schorzeń powstałych przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie dalszej nauki, nadto przed dniem 1 grudnia 2008 roku.

Nie jest przy tym kwestionowane w sprawie, że odwołujący posiada znaczny umiarkowany stopień niepełnosprawności na stałe, która powstała w dzieciństwie, niepełnosprawność istnieje od 16 roku życia. Sąd zaznaczył, że stwierdzenie umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame ze stwierdzeniem niezdolności do pracy.

Z tych też względów zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja była prawidłowa.

Orzeczenie o kosztach procesu uzasadnia treść art. 98 i 108 k.p.c.. Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku (Dz. U. 2009, Nr 146, poz. 1188, ze zm., w brzmieniu

obowiązującym w dacie złożenia odwołania) w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Sąd zasądzając opłatę za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego, bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy adwokata, a także charakter sprawy i wkład pracy adwokata w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Natomiast § 2 ust. 2 omawianego przepisu wskazuje, iż podstawę zasądzenia opłaty, o której mowa w ust. 1, stanowią stawki minimalne określone w rozdziałach 3-5. Opłata ta nie może być wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy. Z § 12 ust 2 cytowanego rozporządzenia wynika, iż stawki minimalne w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego wynoszą 60 złotych. W ocenie Sądu Okręgowego, uzasadnione było w rozpoznawanej sprawie przyznanie adwokatowi z urzędu reprezentującego wnioskodawcę wynagrodzenia w wysokości sześciokrotności tej stawki (tj. 360 złotych) z uwagi na nakład pracy adwokata i jego przyczynienie się do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

Mając powyższe na uwadze oraz na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji.

Od tego wyroku apelację złożył w imieniu wnioskodawcy jego pełnomocnik zaskarżając wyrok w całości.

Wyrokowi zarzucał:

- naruszenie prawa materialnego - art. 4 ust 1 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej w zw. z art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie,
- rażące naruszenie prawa procesowego które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 217 w zw. z 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych z zakresu medycyny pracy, dowodu z dokumentów w postaci opinii biegłych znajdujących się w aktach sprawy VII K 1461/17 Sądu Rejonowego dla Wrocławia Krzyki, a zmierzających do udowodnienia faktów mających istotne znaczenie, tj. złego stanu zdrowia, licznych dolegliwości, co w rezultacie prowadziło do pozbawienia możliwości obrony swoich praw, wydania wyroku w oparciu o niekompletny materiał dowodowy, niewyjaśnienie sprawy i jej istotnych okoliczności,
- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu przez sąd zasady swobodnej oceny dowodów przejawiające się w wybiórczej i sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego poprzez uwzględnienie opinii biegłych które w sposób nietrafny określają stan zdrowia odwołującego się, pomijają okoliczności świadczące że schorzenia odwołującego się czynią go całkowicie niezdolnym do pracy, przy jednoczesnej odmowie wiarygodności opinii biegłych z 18 września 2014 roku, która w sposób wszechstronny i kompletny odnosiła się do stanu zdrowia wnioskodawcy,
- art. 328 § 2 k.p.c. przez nieuzasadnienie przyczyn dla których sąd odmówił wiarygodności biegłym z 18 września 2014 roku.

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku, uwzględnienie odwołania i przyznanie wnioskodawcy prawa do renty socjalnej, ewentualnie o uchylenie wyroku oraz poprzedzającej go decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, przyznanie kosztów z tytułu zastępstwa procesowego udzielonego przed sadem w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej.

Jednocześnie wnosił o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu medycyny pracy na okoliczność, że schorzenia powstałe po stronie odwołującego czynią go osobą niezdolną do pracy, oraz dowodu z dokumentu – opinii biegłych psychiatrów znajdującej się w aktach sprawy VII K 1461/17 Sądu Rejonowego dla Wrocławia Krzyki na okoliczność występowania u odwołującego stwierdzonych schorzeń, które czynią go trwale niezdolnym do pracy.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe przez dopuszczenie dowodu z dokumentu – opinii sądowo - psychiatrycznej znajdującej się w aktach sprawy VII K 1461/17 Sądu Rejonowego dla Wrocławia Krzyki na okoliczność występowania u odwołującego stwierdzonych schorzeń, oraz ponownej łącznej opinii biegłych sądowych: psychologa B. B., psychiatry B. S. oraz medycyny pracy K. Z.. Biegli po zapoznaniu się z całością dokumentacji medycznej w tym również zawartej w aktach sprawy VII U 1267/07 oraz VII K 1461/17 oraz dokładnym zbadaniu wnioskodawcy stwierdzili u niego: funkcjonowanie intelektualne na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, organiczne, zaburzenia zachowania i emocji, głuchoniemotę zaburzenia adaptacyjne, uznali badanego za całkowicie niezdolnego do pracy – okresowo do(...) wskazując, że niezdolność powstała przed 18 rokiem życia.

Biegli podkreślili, że wnioskodawca jest głuchoniemy od dzieciństwa w następstwie zapalenia opon mózgowo – rdzeniowych, był hospitalizowany psychiatrycznie z powodu zaburzeń adaptacyjnych. Opiniowany funkcjonuje na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim co potwierdzają badania psychologiczne, które wskazują także podobnie jak badania psychiatryczne kliniczne na występowanie dysfunkcji mózgowych uwarunkowanych organicznym uszkodzeniem (...) manifestujących się w sferze poznawczej jak i emocjonalno – motywacyjnej (slabilność emocjonalna skłonność do zachowań agresywnych, trudności w kontroli emocji i zachowań, co w znacznym stopniu zaburza możliwości przystosowawcze opiniowanego. Rozpoznane schorzenia mają znaczący wpływ na globalne funkcjonowanie psychospołeczne wnioskodawcy i powodują u niego całkowitą niezdolność z do pracy. Nieregularne leczenie w (...) jest spowodowane brakiem krytycyzmu opiniowanego wobec swego stanu psychicznego i w żadnym razie nie może przesądza o braku całkowitej niezdolności do pracy.

Do tej opinii pełnomocnik organu rentowego zgłosił zastrzeżenia przedstawiając stanowisko przewodniczącej komisji lekarskich ZUS i wnosił o dopuszczenie opinii innego psychologa i psychiatry, bądź ponownej opinii lekarza opiniującego wcześniej psychiatry - J. U.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia powyższego wniosku, uznając sprawę za dostatecznie wyjaśnioną.

W świetle zasad logiki, doświadczenia życiowego, a także obowiązujących przepisów prawa, Sąd Apelacyjny podzielił w całości opinię biegłych specjalistów psychologa B. B., psychiatry B. S. oraz medycyny pracy K. Z..

Biegli wskazali w opinii, konkretne i merytoryczne argumenty na poparcie wywiedzionych wniosków, które wyprowadzili po przeprowadzeniu badania jak i wnikliwej analizie zebranej dokumentacji medycznej. Obiektywny walor tej opinii wynika przed wszystkim z analizy stanu zdrowia poczynionej wspólnie przez biegłych sądowych posiadających odpowiednie i wysokie kwalifikacje umożliwiające dokonanie właściwej oceny zdrowia wnioskodawcy, a co więcej, z zachowaniem kryteriów orzekania o niezdolności do pracy, które to pojęcia określone zostały w obowiązujących przepisach prawa.

Zaznaczyć też należy, że biegli wydający opinię w postępowaniu apelacyjnym dysponowali dodatkowym materiałem dowodowym (dokumentacją medyczną - wynikami badań), nadto w wydaniu opinii uczestniczył biegły z zakresu medycyny pracy, wyprowadzone wnioski były rezultatem całości zdiagnozowanych u wnioskodawcy schorzeń. Niewątpliwie więc biegli opiniując wspólnie i wydając opinię łączną mieli pełny obraz do oceny spornej okoliczności dotyczącej stopnia niezdolności do pracy skarżącego.

Opinia powyższa była zgodna ze stanowiskiem biegłych wyrażonym w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, w której biegli podkreślili, że wnioskodawca, jest głuchoniemy od dzieciństwa, schorzenia narządu słuchu w połączeniu z upośledzeniem umysłowym czynią go całkowicie niezdolnym do pracy. Biegli zaznaczyli, że kontakt z opiniowanym jest możliwy jedynie przy użyciu języka migowego, z trudem rozumie stawiane w tym języku niektóre pytania. W opinii biegłej z zakresu medycyny pracy możliwości zarobkowania wnioskodawcy są w bardzo znacznym stopniu ograniczone. Może on wykonywać proste prace fizyczne, jednakże brak werbalnej komunikacji ogromnie utrudniałby objaśnienie jakie czynności wnioskodawca ma wykonać, tym bardziej, że jego funkcjonowanie intelektualne plasuje się na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim. Trudno sobie wyobrazić, iż badany znalazłby zatrudnienie

na otwartym rynku pracy, gdyż wiązałoby się to z koniecznością znajomości języka migowego przez osobę nadzorującą wykonywaną pracę. Dodatkowo zaburzenia stanu psychicznego pod postacią zaburzeń koncentracji uwagi, a także zaburzenia sfery emocjonalnej w znacznym stopniu upośledzały możliwości prawidłowego funkcjonowania wnioskodawcy w środowisku pracy. Całość obrazu klinicznego sprowadzała u opiniowanego całkowitą niezdolność do pracy. Z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością biegli wskazywali, że badany nie będzie w stanie sprostać nawet prostym obowiązkom zawodowym, ze względu na obniżoną sprawność intelektualną połączoną z brakiem kontaktu werbalnego oraz reagowanie agresją na sytuacje konfliktowe. Dostępna w aktach opinia, potwierdzona przez biegłego psychiatrę, w sposób jednoznaczny ujawnia fakt, iż opiniowanego cechuje zmienność nastroju połączona z zachowaniami agresywnymi, co w kontekście istniejącego deficytu intelektualnego a także niemożności nawiązania kontaktu słownego z otoczeniem, w sposób istotny zaburza funkcjonowanie opiniowanego w środowisku pracy.

Sąd Apelacyjny zaznacza, że przy ocenie spornej okoliczności stopnia niezdolności do pracy nie można tracić z pola widzenia tego, że wnioskodawca przez długi okres czasu był uprawniony do renty rodzinnej i renty socjalnej. Ostatnio prawo do tych świadczeń przyznane mu zostało do dnia 30 listopada 2008 roku na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 14 lutego 2008 roku w sprawie VII U 1267/07.

Wyrok w tej sprawie został oparty na wspólnej opinii specjalisty psychiatry J. U. i audiologa H. A. – (k 23 - 24 akt sprawy VII U 1267/07), którzy uznali wnioskodawcę za całkowicie niezdolnego do pracy. Biegli wskazywali, że wnioskodawca przeżył w dzieciństwie zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych czego następstwem jest głuchoniemota i upośledzenie umysłowe. Po chorobie, będąc osobą niepełnosprawną wychowywał się w rodzinie patologicznej, wyniósł z niej nieprawidłowe wzorce zachowań, ma nieprawidłowo ukształtowaną osobowość, ma upośledzoną kontrolę emocji i zachowania. Opinia ta nie była kwestionowana przez organ rentowy.

W stanie zdrowia wnioskodawcy nie zaistniała żadna poprawa. Co prawda po dacie 30.11.2008 roku wnioskodawca nie był uprawniony do renty socjalnej, w okresie od 20 sierpnia 2007 roku do 28 marca 2012 roku był pozbawiony wolności. Nic nie wskazuje na to, że pobyt w zakładzie karnym wpłynął na poprawę jego stanu zdrowia. Wnioskodawca nigdy nie pracował zawodowo.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dokonując analizy pojęcia „całkowita niezdolność do pracy” należy brać pod uwagę zarówno kryterium biologiczne (stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność w stopniu powodującym niezdolność do jakiegokolwiek pracy), jak i ekonomiczne (całkowita utrata zdolności do zarabkowania, tj. wykonywania jakiegokolwiek pracy). Osobą całkowicie niezdolną do pracy jest więc osoba, która spełniła obydwa te kryteria, a więc jest dotknięta upośledzeniem zarówno biologicznym, jak i ekonomicznym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2008 r. I UK 264/07 M.P.Pr. 2008/10/548, wyrok SN z dnia 9 marca 2006 r. II UK 98/05 OSNP 2007/5-6/77).

Możliwość uznania całkowitej niezdolności do pracy jest wykluczona przy zachowaniu choćby ograniczonej zdolności, ale w normalnych warunkach, tj. na tzw. ogólnym rynku pracy. Takie stanowisko znajduje potwierdzenie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 roku wydanym w sprawie II UKN 134/00 (opubl. OSNP 2002 r., Nr 15, poz. 369), w którym Sąd ten stwierdził, iż przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia ale w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu. Natomiast wyjaśnienie treści pojęcia „pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji” wymaga uwzględnienia zarówno kwalifikacji formalnych (zakresu i rodzaju przygotowania zawodowego udokumentowanego świadectwami, dyplomami, zaświadczeniami), jak i kwalifikacji rzeczywistych, czyli wiedzy i umiejętności faktycznych, wynikających ze zdobytego doświadczenia zawodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2012 r., I UK 279/11, LEX nr 1165283).

Powyższych okoliczności jak również kryteriów orzekania o całkowitej niezdolności do pracy nie wzięli pod uwagę biegli: obecnie opiniujący odmiennie psychiatrę J. U. oraz M. D..

Sąd Apelacyjny stwierdza nadto, że opinia psychiatry M. D. jest lakoniczna. Natomiast stanowisko biegłego J. U. o braku obecnie jak i w przeszłości u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy jest niekonsekwentne - opiniując

w sprawie w sprawie VII U 1267/07 przyjmował całkowitą niezdolność do pracy. W tym stanie rzeczy w/w opinie nie zasługują na wiarę.

Ma rację skarżący, że orzekając w niniejszej sprawie sąd I instancji naruszył wskazane apelacji przepisy prawa procesowego. W motywach wyroku, poza obszernymi lecz powtarzającymi się jedynie lakonicznymi sformowaniami co do motywów obdarzenia wiarą wskazanych opinii, brak jest motywów z jakich sąd nie podzielił opinii i wniosków łącznej opinii.

Jak już wyżej wskazano ze wspólnej, należycie uzasadnionej i uzupełnionej w postępowaniu apelacyjnym opinii biegłych psychologa B. B., psychiatry B. S. oraz medycyny pracy K. Z. wynika, że wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy do

(...), a niezdolność ta powstała przed 18 rokiem życia.

Zgodnie z treścią art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia. W tym stanie rzeczy, wnioskodawca spełnia przesłanki do przyznania mu prawa do renty socjalnej od miesiąca złożenia wniosku na okres wskazany w opinii biegłych.

Z tych względów i na mocy powołanych przepisów oraz art. 386 § 1 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji. Orzeczenie o kosztach uzasadnia przepis art. 98 § 1 i 3 KPC oraz przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielone przez adwokata z urzędu - § 4 ust. 2, § 16 ust. 1 pkt 2.